KNIŽNIČNÉ NOVINY

ŠTÁTNA VEDECKÁ KNIŽNICA V BANSKEJ BYSTRICI

- Knižnica ako miesto príbehov, ktoré spájajú
- Toto je naša knižnica
- Čo čítajú osobnosti nášho mesta?
- Branno-športový deň v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici
- Audiovizuálne pracovisko Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici – Literárneho a hudobného múzea
- Zberatelia vzácnych kníh v historickej Banskej Bystrici
- Výzvy čitateľského klubu Cesta do fantázie
- Deň otvorených dverí v Národnej rade SR
- Letný program Galérie v podkroví: Farebné básnenie, Frekvencia a Grafika
- Zamestnanci knižnice navštívili poľské Opole
- „V Praze je blaze“ a na Svete knihy ešte viac
- Svetozár Stračina
- Pracovná dovolenka v Kazachstane – pohľad do sveta kultúry, poznania a spolupráce
- Knižnice sveta Nemecká národná knižnica – najväčšia knižnica v Nemecku
- Knižné novinky 3/2025

Povedz mi, čo čítaš, a ja ti poviem, kto si.

www.svkbb.eu

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici je príspevkovou organizáciou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

Knižnica ako miesto príbehov, ktoré spájajú

V tomto čísle Knižničných novín vám chceme ukázať rozmanité a inšpiratívne spojenia, ktorými žije knižnica. Dozviete sa, čo čítajú osobnosti nášho mesta, nazriete do zákulisia nášho ekonomického oddelenia i audiovizuálneho pracoviska, navštívite svetové knižnice a stretnete sa so zberateľmi vzácnych kníh z historickej Banskej Bystrice. Prinesieme vám aj zážitky z ciest do Poľska či na knižný veľtrh v Prahe a predstavíme novinky, ktoré nájdete v našej knižnici aj galérii. Teší nás, že v našej práci môžeme prepájať literatúru s kultúrou, komunitou a inováciami. Každý článok v tomto čísle je malým dôkazom toho, že knižnica je miestom, kde to žije – nielen medzi policami, ale aj medzi ľuďmi.

Máme za sebou obdobie plné krásnych podujatí, výstav, noviniek a inšpiratívnych stretnutí pre knihovnícku a múzejnícku komunitu, dokonca aj branno-športový deň. Pre našich návštevníkov a čitateľov organizujeme podujatia, aktivity, výstavy, a preto nám naša práca dáva zmysel, dodáva energiu a inšpiráciu pokračovať a prinášať zaujímavé novinky a hľadať nové formy spolupráce. S malým rozpočtom sa počas leta vykonávali údržbárske práce, ošetril sa starší nábytok, okná a dvere, aby nám mohli slúžiť v ďalšom období, opravili sa omietky. Žijeme časy, ktoré sú pre knižnice náročné. Stojíme pred výzvami, ktoré sa týkajú nielen financií, ale aj organizačných zmien, racionalizácie a – žiaľ – aj nepopulárnych opatrení, akými je znižovanie počtu zamestnancov. To všetko robíme s vedomím, že chceme a musíme zachovať kvalitu služieb, ktoré vám ponúkame.

A hoci nie vždy vieme naplniť všetko, čo si želáme, robíme maximum pre to, aby naši čitatelia a návštevníci pocítili tieto zmeny čo najmenej. Na jeseň vyjdú na svetlo sveta nové edičné tituly, nad ktorými presedeli mnoho dní a hodín naši zamestnanci, aby ich priviedli do očakávanej dokonalosti od malých miniknižiek až po výstupy vedeckovýskumnej činnosti vo forme bibliografie či zborníka. Hoci obdobie nie je jednoduché, veríme v silu zamestnaneckej komunity. Spájame sily medzi oddeleniami, s múzeom aj s našimi čitateľmi. Návštevnosť, podpora a zachovanie priazne komunity sú pre nás kľúčové. Našou úlohou je prinášať kvalitné služby aj dobrú náladu hoci aj minútu pred záverečnou. Pretože knižnica nie je len o knihách – je o ľuďoch, ktorí majú radi svoju prácu, ktorá je ich poslaním už takmer sto rokov.

Oľga Doktorová

Toto je naša knižnica

Ekonomické oddelenie ŠVKBB – opora finančného riadenia knižnice

Ekonomické oddelenie Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici je neoddeliteľnou súčasťou efektívneho fungovania knižnice. Jeho práca je často nenápadná, ale mimoriadne dôležitá – zabezpečuje nielen súlad so zákonmi a pravidlami, ale aj aby boli finančné prostriedky využívané zodpovedne a účelne. Vďaka jeho odbornému prístupu môže knižnica plniť svoje úlohy v oblasti kultúry, vzdelávania a výskumu s pevným ekonomickým zázemím.

Hlavné oblasti činnosti ekonomického oddelenia

Rozpočtovanie a finančný manažment

Oddelenie zabezpečuje komplexné plánovanie a riadenie rozpočtu knižnice. Zostavuje návrh rozpočtu a pripravuje strednodobý výhľad na ďalšie rozpočtové roky. Zároveň vypracúva mesačné, štvrťročné a ročné výkazy vrátane účtovnej závierky.

Účtovníctvo a platobný styk

V tejto oblasti vedie oddelenie účtovníctvo príjmov a výdavkov, nákladov a výnosov. Realizuje hotovostný aj bezhotovostný platobný styk v tuzemskej aj zahraničnej mene. Zabezpečuje fakturáciu, účtovanie bankových výpisov, interných a pokladničných dokladov.

Majetková agenda a zverejňovanie údajov

Oddelenie zodpovedá za vedenie evidencie majetku štátu v správe knižnice, vykonáva jeho inventarizáciu a zabezpečuje aktualizáciu údajov v centrálnych registroch. Okrem toho spravuje prenájom priestorov v budovách knižnice.

Kontrolná a analytická činnosť

Súčasťou práce ekonomického oddelenia je aj dohľad nad správnosťou finančných operácií. V rámci tejto činnosti kontroluje dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov a interných smerníc. Zároveň pripravuje rozbory čerpania rozpočtu a návrhy rozpočtových opatrení. Vykonáva vyúčtovanie finančných prostriedkov na prioritné projekty z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Administratívna a evidenčná činnosť

Zahŕňa evidenciu majetku, zmlúv, dohôd a tuzemských aj zahraničných pracovných ciest, ako aj správu údajov v centrálnych štátnych registroch a informačných systémoch.

Betka Matejová

MAREK SLOBODNÍK, SLOVENSKÝ CESTOVATEĽ, DOBRODRUH A MILOVNÍK MOTORIEK

Čo čítajú osobnosti nášho mesta?

V tomto čísle Knižničných novín sme sa rozhodli osloviť Mareka Slobodníka, motorkára, cestovateľa, rozprávača a filmára z Banskej Bystrice, ktorý cestuje po svete na zaujímavých motocykloch. Návštevníkom našej knižnice je určite známy aj z cestovateľských besied, ktoré sme s ním už neraz spoločne zorganizovali.

Marek svoju prvú cestovateľskú expedíciu absolvoval v roku 2010 k Aralskému jazeru v Kazachstane. Pätici jazdcov na motorkách Jawa Pionier sa napriek veľmi slabému výstupu a takmer žiadnym videozáznamom podarilo vytvoriť krátky 13-minútový amatérsky film Veľká cesta malých strojov, ktorý v roku 2011 získal cenu Najlepší slovenský motorkársky film. V roku 2020 pri príležitosti 10. výročia expedície vydal Marek Slobodník cestopisnú knihu Od Tatier k Aralu s ilustráciami Radky Cachovanovej, ktorej súčasťou sú stolové hry.

O tom, aký je v bežnom živote, čo ho zaujíma a aký je jeho vzťah ku knihám, nám prezradil v rozhovore.

Čo rád robíte vo svojom voľnom čase?

Najradšej lietam na lietadle či paraglide a, samozrejme, jazdím na motorke. O cestovaní asi písať nemusím, ale málokto vie, že moja veľká záľuba je kúpanie sa v termálnych prameňoch.

Aký je váš vzťah ku knihám, aký druh literatúry rád čítate?

Popravde na knihy čas vôbec nemám a tiež mám problém dlho sa sústrediť. Keď niečo čítam, myšlienky mám hneď niekde úplne inde, a tak si jednu stranu niekedy musím prečítať aj trikrát. Preto som si skôr obľúbil podcasty či audioknihy.

Ktorú knihu ste čítali naposledy a odporúčate ju prečítať si?

Pár kníh som prečítal najmä vtedy, keď som bol zo zdravotných dôvodov v nemocnici. Najviac ma bavia denníky, cestovateľské príbehy a dobrodružné príbehy. Posledná kniha, ktorú som zvládol na jeden dych, bola od Zigmunda a Hanzelky Afrika snů a skutečností I (1953).

Afrika snů a skutečností I je prvý zväzok cestopisného diela o Afrike. Prináša dojmy a poznatky autorov z ich cesty automobilom z Prahy cez Bavorsko, Švajčiarsko a južné Francúzsko a potom z Casablancy po severoafrickom pobreží, Marokom, Alžírskom, Tuniskom, cez Tripolis, Cyrenaicu do Alexandrie a Káhiry, Port Saidu, popri Níle do Sudánu a Eritrei. Všímajú si nielen všedný život domorodého obyvateľstva a exotické zvláštnosti, ale tiež politické pomery koloniálnej praxe imperialistických mocností. Rozprávajú o vykorisťovaní afrického obyvateľstva a oslobodzovacom hnutí koloniálnych národov. Kniha je prístupná aj v našom fonde.

Rozhovor pripravila Betka Matejová

MAREK SLOBODNÍK, SLOVENSKÝ CESTOVATEĽ, DOBRODRUH A MILOVNÍK MOTORIEK

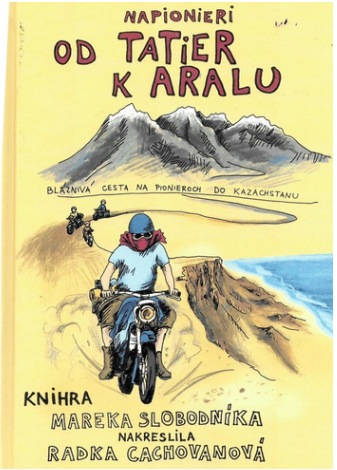

NÁJDETE U NÁS POD SIGNATÚROU A 162307

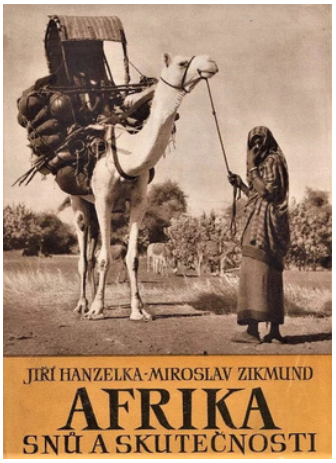

NÁJDETE U NÁS POD SIGNATÚROU S 15632

Branno-športový deň v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici

Zamestnanci Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici sa 6. júna 2025 zúčastnili na branno-športovom dni. V roku 2024 sme oprášili túto tradíciu, ktorá zanikla pred 36 rokmi, a povedali sme si, že sa takto stretneme každý rok. Zraz zamestnancov bol na Starých Horách v ranných hodinách. S malou dušičkou sme dúfali, že nenáročnej turistike zo Starých Hôr do Tureckej sa všetci potešia. Našlo sa však pár lenivcov, ktorí sa vyviezli do Tureckej autami...

V súčasnosti sa v Tureckej a okolí rozvíja najmä letný cestovný ruch, obec je východiskom turistických túr na hlavný hrebeň pohoria. My sme tu našu turistiku ukončili, pretože nás čakal bohatý program, ktorého hlavná časť sa uskutočnila v priestoroch patriacich pánovi Makovníkovi. Aj touto cestou mu ďakujeme. Po krátkom oddychu začali povinnosti, ktoré bolo potrebné splniť. Firma Livonec, zastúpená pánom Repkom, nám zabezpečila prednášku o požiarnych rizikách a bezpečnosti. Niektorí z nás si vyskúšali uhasiť oheň hasiacim prístrojom.

Azda to v budúcnosti nebudeme musieť niekde využiť. Keďže naša pani riaditeľka dbá na bezpečnosť zamestnancov, využili sme ponuku pána Petra Michala, inštruktora kórejských bojových umení Taekwon-Do V. Dan a Hapkido I. Dan z klubu Eagle Hapkido & Taekwondo Dojang Banská Bystrica. Po prednáške, ako sa máme zachovať v krízovej situácii pri napadnutí alebo ohrození, nasledovali praktické ukážky. Inštruktor si za figuranta vybral nášho kolegu Milana, ktorému ďakujem, že sa pre nás takto obetoval.

Pred obedom sme sa ešte zabavili pri knižničnom kvíze. Po akčnom dopoludní sme si vychutnali divinový guláš od pána „Maka“. Bol naozaj jedinečný. Nasledovalo spoločné vyhodnotenie kvízu a tombola. Všetci, ktorí sa na kvíze zúčastnili, mali šancu vyhrať. Po náročnom dopoludní sme mali voľný program. Páni si zahrali futbal, dámy sa prešli po Tureckej a niektorých pán riaditeľ Alliance Française Banská Bystrica Thomas Laurent naučil hrať petang.

Druhý ročník branno-športového dňa sa naozaj vydaril. Veľmi pekne ďakujeme kolegom za účasť. Už teraz sa tešíme na tretí ročník.

Adiana Barth

ZAMESTNANCI ŠTÁTNEJ VEDECKEJ KNIŽNICE POČAS BRANNO-ŠPORTOVÉHO DŇA V TURECKEJ

Audiovizuálne pracovisko Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici – Literárneho a hudobného múzea

Základ múzejnej práce tvorí tvorba a ochrana kultúrneho dedičstva a interpretácia poznatkov v súvislostiach – od rukopisov a nototlačí cez fotografie a výtvarné diela až po ľudové hudobné nástroje a bábky. Dôležitou, no menej viditeľnou časťou je výskumná práca kurátorov v teréne. To znamená, že pracovníci múzea vyhľadávajú spisovateľov, skladateľov, výrobcov ľudových hudobných nástrojov a bábok, navštevujú ich v ich prirodzenom prostredí, zaznamenávajú rozhovory, hudobné vystúpenia, výrobu nástrojov či ukážky tradičných výrobných postupov.

Pri týchto výskumoch Literárneho a hudobného múzea už od 70. a 80. rokov vznikala rozsiahla audiovizuálna dokumentácia – najskôr na analógové zvukové nosiče: magnetofónové pásy a magnetofónové kazety. V štruktúre zbierkového fondu označujeme tieto predmety ako fóniky (tiež fonovalce, CD, šelakové a LP platne, digitálne nahrávky atď.). Neskôr, koncom 80. rokov 20. storočia, keď múzeum nadobudlo kameru, rozšíril sa fond o audiovizuálne dokumenty – najskôr to boli VHS kazety a o 20 rokov neskôr MiniDV kazety. Takýto typ predmetov označujú múzejníci ako ekranárie. Patria sem okrem iného tiež filmy, mikrofilmy, DVD nosiče.

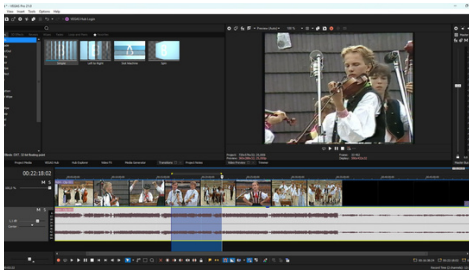

EDITÁCIA ZÁZNAMU V ŠPECIALIZOVANOM SOFTVÉRI

Tieto záznamy sú dnes neoceniteľným zdrojom autentických informácií a zážitkov, ale majú jednu nevýhodu – nosiče starnú. Pásky sa môžu demagnetizovať, zvlhnúť, plastové časti polámať a časom vznikne problém médiá prehrať (fonovalce, rozhlasové pásy...).

Na audiovizuálnom pracovisku sa preto venujeme digitalizácii. Proces funguje tak, že pôvodný analógový záznam sa prehrá na špecializovanej technike a v reálnom čase sa prevedie do digitálneho súboru vo vysokej kvalite. Ten by sa následne mal archivovať v zabezpečených úložiskách, kde ho neohrozí opotrebovanie materiálu ani nedostatok náhradných prehrávačov.

Celý proces sa začína kontrolou nosiča. Ak ide o magnetofónovú pásku alebo kazetu, skontroluje sa stav pásky – či nie je skrútená, polámaná alebo nalepená. Ďalším krokom je príprava prehrávacej techniky. Používame pôvodné múzejné prehrávače – gramofón pri LP platniach, magnetofónový prehrávač pri magnetofónových pásoch atď., ktoré raz za čas potrebujú odborný servis. Zvuk sa vedie cez kvalitné prevodníky, ktoré ho premenia na digitálny signál bez zbytočných strát. Audionahrávky digitalizujeme cez externú zvukovú kartu, VHS kazety a MiniDV kazety cez špeciálny analógovo-digitálny prevodník.

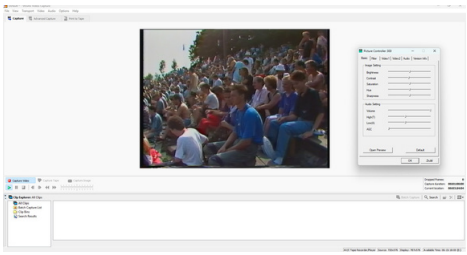

ROZHRANIE DIGITALIZÁCIE ANALÓGOVÉHO NOSIČA

Samotná digitalizácia prebieha v reálnom čase, 60-minútová kazeta sa digitalizuje 60 minút. Počas procesu sledujeme priebeh nahrávky, aby sme mohli okamžite reagovať na prípadné chyby alebo poškodenia.
Keď je záznam prevedený do počítača, nasleduje postprodukcia – strih, odstránenie rušivého šumu, praskotov alebo výpadkov (vždy s dôrazom na zachovanie autenticity).

Výsledné súbory sa uložia vo formáte s bezstratovou kompresiou (napr. WAV pre zvuk, bezstratový kodek pre video) a mala by sa spracovať aj záložná kópia vo formáte vhodnom na bežné prehrávanie.

Keď je záznam prevedený do počítača, nasleduje postprodukcia – strih, odstránenie rušivého šumu, praskotov alebo výpadkov (vždy s dôrazom na zachovanie autenticity). Výsledné súbory sa uložia vo formáte s bezstratovou kompresiou (napr. WAV pre zvuk, bezstratový kodek pre video) a mala by sa spracovať aj záložná kópia vo formáte vhodnom na bežné prehrávanie.

Poslednou fázou je archivácia a zálohovanie. Digitálne kópie sa by sa mali ukladať na viaceré miesta – do interného archívu, na externé úložiská a v súčasnej praxi aj do cloudu. Tým sa zabezpečí, že obsah bude zachovaný aj v prípade poruchy alebo fyzického poškodenia nosiča.

Výhodou digitalizácie je, že takto uchovaný záznam môžeme rýchlo vyhľadať, zdieľať alebo použiť pri výstavách a podujatiach a pritom pôvodný originál zostáva bezpečne uložený, bez ďalšieho opotrebovania.

Marek Durdiak

Zberatelia vzácnych kníh v historickej Banskej Bystrici

Prvé dochované písomné záznamy v dejinách ľudstva boli spravidla účtovné záznamy. Neskôr k nim začali pribúdať náboženské texty a eposy. Vlastniť rukopis či kódex bolo v minulosti výsadou – najprv kňazov a kráľov, tzn. že vlastníctvo bolo podmienené gramotnosťou a bohatstvom. Až neskôr boli dostupné stredným a nižším vrstvám. Dlho sa v európskom kresťanskom svete opisovali výlučne náboženské texty. Pozvoľna, ako sa knihy dostávali čoraz viac aj medzi bežných ľudí, stávali sa knihy predmetom vzácnych súkromných knižníc. Táto zberateľská vášeň vyústila do cenných zbierok rukopisov, inkunábul alebo umelecky realizovaných knižných väzieb rôznych titulov, od Biblií, misálov cez vedecké knihy s humanitnými témami, tzv. aldinky – knihy z dielne Alda Manuzia (1449 – 1515), až po romány a tzv. knihy hodiniek (Livres d´heures) alebo ručne maľované rukopisné modlitebné knižky typické výlučne pre českú provenienciu z prelomu 18. a 19. storočia.

Zberateľstvo sa nevyhlo ani Banskobystričanom. Najvýznamnejšou humanisticko-renesančnou zbierkou kníh v Banskej Bystrici bola zbierka Jána Dernschwama (1494 – 1567) obsahujúca okrem iných 23 inkunábul a okolo 1000 tzv. paleotypov.

Významnú zbierku inkunábul vlastnil aj banskobystrický kňaz Ján Kyncelius (1557 – 1560?), ktorý v roku 1558 daroval cirkevnej knižnici zo svojej zbierky vzácnu inkunábulu Concordantiae Bibliorum z roku 1485. Ďalším zberateľom v 16. storočí bol Mikuláš Nebojšak (? – ?), ktorý vlastnil napríklad aj Misale Strigoniense z roku 1498. Vo vzácnej knižnici Jána Pinnera (1586 – 1645), pôsobiaceho v Banskej Bystrici v pozícii rektora a evanjelického kňaza, sa nachádzalo šesť vzácnych inkunábul z rokov 1485 – 1500. Knižnica šľachtického rodu Radvanských obsahovala niekoľko cenných exemplárov ostrihomskej kapitulskej knižnice v Trnave s heraldickým supralibrosom významného obchodníka a bankára Antona Fuggera (1493 – 1560) z Červeného Kameňa. Ján Bišák – Bissaccius (? – 1602), rodák zo Žiliny, pôsobiaci v Banskej Bystrici ako kantor a evanjelický liturg, vlastnil zbierku latinských, ale aj slovenských kníh a mimoriadne cennú zbierku tlačených a rukopisných hudobných diel. Taktiež farský kostol mal vo vlastníctve cennú zbierku tlačených aj rukopisných kníh.

Zberateľstvo kníh – bibliofília je v súčasnosti reprezentované individuálnymi zbierkami, predovšetkým bibliofilských vydaní, ktoré sú charakteristické obzvlášť ozdobnými väzbami z netradičných materiálov a v ostatnom čase aj maľovanými oriezkami v súhlase s kontextom obsahu knihy. Takéto vydania vychádzajú obvykle v obmedzenom náklade a napriek vyšším cenám oproti bežným titulom ich môže dnes vlastniť takmer každý.

Anna Senčeková

PORTRÉT ALDA MANUZIA, PRIEKOPNÍKA V TYPOGRAFII (ZDROJ: WIKI COMMONS)

INKUNÁBULA MISALE STRIGONIENSE Z ROKU 1484 (ZDROJ: WIKI COMMONS)

Výzvy čitateľského klubu Cesta do fantázie

Čitateľský klub Cesta do fantázie pokračuje a počas celého roka sa na vás tešíme každú tretiu stredu v mesiaci od 15.00 h. Triedne a školské kolektívy si môžu individuálne dohodnúť čas a miesto podľa svojich potrieb aj vo svojej škole. Záujemcovia, prosím, sa ozvite na mail: michaela.torokova@svkbb.eu. Členstvo v klube je zadarmo, vítame preto všetkých žiakov druhého stupňa základných škôl aj študentov stredných škôl, tínedžerov, ktorí radi čítajú alebo by len chceli začať. Príďte, aj keď sa len chcete inšpirovať, porozprávať sa o knižných témach, či odporúčať obľúbené knihy svojim rovesníkom.

Vďaka financiám získaným z prioritného projektu Ministerstva kultúry SR plánujeme v druhej polovici roku zorganizovať interaktívny workshop súvisiaci s čítaním (ako si vybrať knihy, ako písať recenzie, knihy vs. filmy, populárna vs. klasická literatúra a iné). Spolupráca so slovenskými autormi, korektormi či vydavateľmi na besedách, kde priblížia proces tvorby kníh a privedú deti k čítaniu, bude inšpiratívnym doplnkom činnosti klubu. Doplnenie knižničného fondu literatúrou presne zacielenou na detského a dospievajúceho čitateľa, ktorý na svoju záľubu nemá prostriedky, priestor či financie, bude obohatením aj pre nasledujúce ročníky. Ako čitatelia budú dospievať, ich vkus sa môže meniť, v klube si však navzájom môžu odporúčať literatúru, po ktorej by možno ani len nesiahli.

V priebehu školského roka 2024/2025 sme sa pravidelne stretávali nielen v priestoroch ŠVK, ale aj na Gymnáziu Jozefa Gregora Tajovského, kde nám vedenie školy umožnilo viesť tematické hodiny priamo s dvoma triedami prvákov. Pomedzi rôzne témy sme si napríklad vytvorili aj plán knižného binga, ktoré sa vyhodnotilo prvýkrát po polroku, veľké celoročné zhrnutie bude v decembri. Princíp binga je jednoduchý; namiesto číslic sme si losovaním povyberali rôzne témy (napr. kniha s počtom strán pod 100, kniha s ilustráciami (alebo manga, komiks), sfilmovaná kniha, darovaná kniha atď.). Každý si po prečítaní knihy, ktorá zodpovedá téme, preškrtne dané políčko.

Vyzeralo to, že prečítať 25 kníh za rok je veľa, ale knihomoli to parádne zvládli a niektorí vyhlásili nielen single bingo – prečítali päť kníh (jeden riadok/stĺpec/diagonála/4 rohy), ale aj double bingo (10 kníh). Ocenenie v podobe zápisníkov, pier, ceruziek, záložiek či nálepiek a iných drobností s knihomoľskou tematikou pre aktívnych čitateľov sa stretlo s veľkou odozvou, a preto predkladáme aj pre vás, ktorí sa ešte len chcete zapojiť, nasledujúce dve čitateľské výzvy – knižné bingo (25 rôznych tém) a jesenná výzva (prečítať päť kníh podľa zadania – z každej svetovej strany a z domova). Obe výzvy sa vyhodnotia v jesennom a zimnom období, takže máte kopu času zapojiť sa do čítania, priatelia!

Michaela Töröková

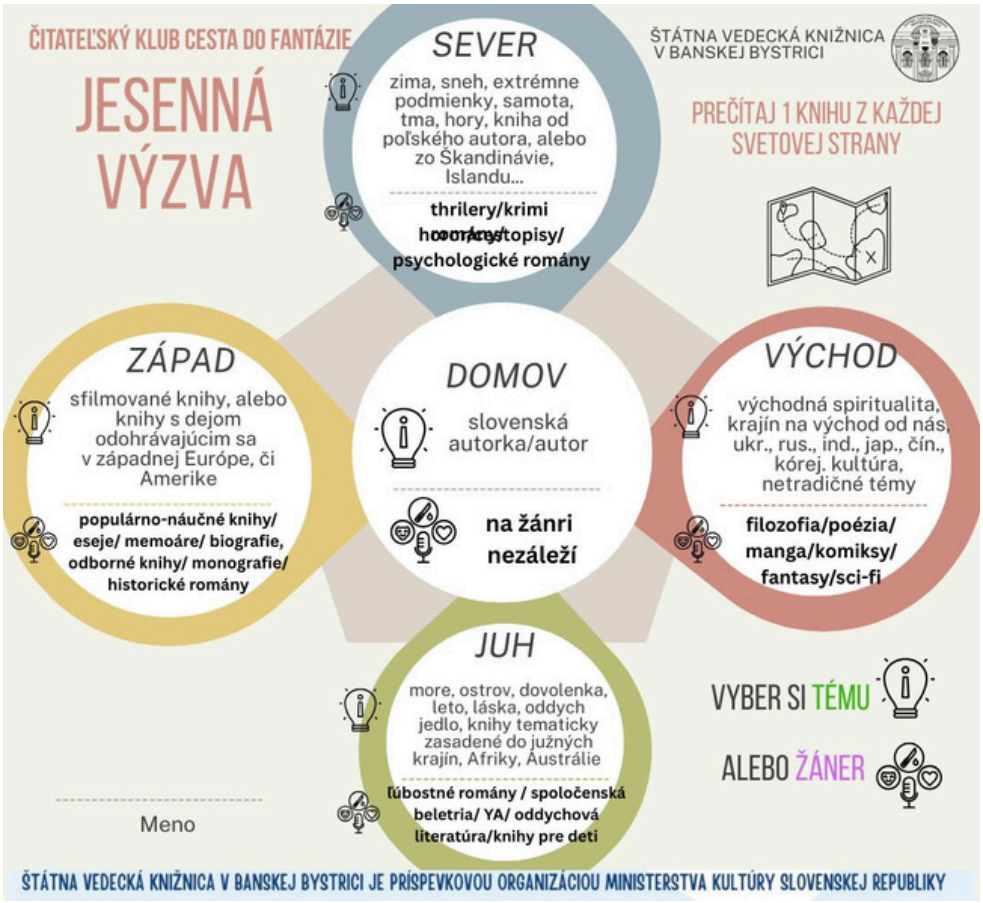

Deň otvorených dverí v Národnej rade SR

Deň otvorených dverí v Národnej rade SR v Bratislave sa konal 30. augusta 2025. Návštevníci mali jedinečnú možnosť nahliadnuť do priestorov parlamentu, stretnúť sa s poslancami a užiť si bohatý program pripravený so spoluúčasťou viacerých štátnych inštitúcií, medzi ktorými nechýbala ani Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici spolu s Literárnym a hudobným múzeom v Banskej Bystrici pod záštitou Ministerstva kultúry SR.

Knižnica sa do podujatia zapojila prezentáciou svojich služieb, odborných publikácií a zborníkov, ako aj ponukou informácií o fonde a študovniach. Výrazným prvkom bola aj výstava s interaktívnymi prvkami, kde návštevníci mohli vidieť ľudové hudobné nástroje, bábky z fondu múzea, ale aj programovateľné ozoboty a výstavu Veda v hračkách. Najväčší záujem vyvolali práve ozoboty a vedecké hračky, ktoré bavili hlavne deti učiace sa základy robotiky a logického myslenia. Napriek daždivému počasiu sa pri štyroch stánkoch knižnice, stretávali nielen domáci návštevníci, ale aj zahraniční turisti. Podujatie tak významnou mierou prispelo k propagácii služieb Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici a jej prínosu pre kultúrne aktivity v regióne.

Celý tím knižnice pevne verí, že návštevníkom poskytol podnetné informácie a zážitky, ktoré im priblížili unikátnosť knižničnej kultúry a múzejného dedičstva na Slovensku.

Na Deň otvorených dverí v Národnej rade Slovenskej republiky v sobotu 30. augusta 2025 prišlo takmer 10-tisíc návštevníkov. Ide o jednu z historicky najvyšších účastí tohto významného podujatia. Tento počet návštevníkov potvrdzuje veľký záujem verejnosti o štátne inštitúcie a program, ktorý bol pripravený v spolupráci viacerých štátnych organizácií vrátane Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici. Knižnica tak svojimi aktivitami oslovila široké spektrum verejnosti v rámci tohto prestížneho dňa.

Michaela Tettingerová

ŠTÁTNA VEDECKÁ KNIŽNICA V BANSKEJ BYSTRICI

ROBERT CÍMER PREDVÁDZA DEŤOM OZOBOTY

MICHAELA TÖRÖKOVÁ PREDVÁDZA NÁVŠTEVNÍKOM VEDECKÚ HRAČKU

S JANOU LAŠÁKOVOU SI DETI SKÚŠAJÚ ĽUDOVÉ HUDOBNÉ NÁSTROJE

MICHAELA TETTINGEROVÁ PREZENTUJE ODBORNÉ PUBLIKÁCIE

Letný program Galérie v podkroví: Farebné básnenie, Frekvencia a Grafika

Galéria v podkroví Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici ponúkla počas tohto leta mimoriadne lákavý program. Pre návštevníkov boli pripravené tri výrazné výstavy známych slovenských výtvarníkov: Zory Kompánkovej, Martina Jánoša a Emílie Valentíkovej Labátovej. Ich projekty predstavujú rozmanité pohľady na súčasné výtvarné umenie a dávajú mestu špecifický tvorivý impulz.

Zora Kompánková – Farebné básneni

Výstava Farebné básnenie Zory Kompánkovej bola sprístupnená v Galérii v podkroví od 6.mája do 26. júna 2025 a zaujala publikum neopakovateľným svetom farieb a fantázie. Zora Kompánková patrí medzi najvýraznejšie osobnosti slovenskej výtvarnej scény. Jej charakteristický štýl je žiarivý, poetický a hravý, pričom pracuje s akrylom, olejom, textilom i netradičnými materiálmi. Prezentované diela akcentovali farebnosť, živé línie a vizuálnu imagináciu, často nadväzujúc na tematiku každodennosti, premenenú na poetický zážitok. Výstava bola určená širokej verejnosti, školám aj náhodným návštevníkom, ktorí v obrazoch nachádzajú vlastné príbehy a potešenie z výtvarnej tvorivosti.

Martin Jánoš – Frekvencia

Druhou letnou výstavou bol projekt Frekvencia Martina Jánoša, ktorý bol otvorený 3. júla 2025 a trval do 15. augusta 2025. Martin Jánoš je známym banskobystrickým sochárom, vyštudoval sochárstvo na Akadémii umení v Banskej Bystrici a vo svojej tvorbe využíva rôzne materiály. Výstava prezentovala jeho najnovšiu plastiku a objekty, ktoré sú svedectvom jeho originálneho rukopisu, remeselnej zručnosti a vnímavého prístupu k forme a materiálu. Výstava poskytla jedinečnú príležitosť nahliadnuť do aktuálnej tvorby autora a sledovať jeho vývoj v nadväznosti na tradíciu prezentácie významných slovenských výtvarníkov v priestoroch Galérie v podkroví. Vernisáž sa uskutočnila za osobnej účasti autora v kurátorskej príprave Magdalény Masárovej.

Emília Valentíková Labátová – Grafika

Letný program dopĺňala výstava Grafika Emílie Valentíkovej Labátovej, slovenskej výtvarníčky pôsobiacej v Srbsku.E. Labátová je známa predovšetkým ako grafička, pričom v jej tvorbe dominuje motív schodov a orientácia na geometrickú abstrakciu. Vo svojich grafických listoch experimentuje s rôznymi technikami – od linorytu až po digitálnu tlač a často tematizuje rám ako sekundárny výtvarný prvok. Motív schodov v jej tvorbe symbolizuje existenciálne putovanie, hľadanie „schodov do neba“, ktoré sú zároveň snom aj bludiskom. Veľmi sme sa potešili osobnej účasti autorky na vernisáži. Výstavu pripravila kurátorsky Michaela Tettingerová. Emília Labátová vystavuje na Slovensku aj v zahraničí a jej práce bývajú ocenené v rámci širokého výtvarného spektra.

Každý zo zvolených autorov reprezentoval inú generáciu a osobitý región slovenskej výtvarnej scény, čím výstavy priblížili širší záber súčasného slovenského umenia a zároveň vytvorili priestor na medziodborovú inšpiráciu. Galéria v podkroví je známa progresívnym kurátorským prístupom – zameriava sa na prezentáciu etablovaných,j nových výtvarníkov, pričom jednotlivé výstavy vyvažujú tradíciu, aktuálnosť i experiment. Kombinácia výstav bola zostavená aj s ohľadom na rôzne cieľové skupiny návštevníkov – od odbornej verejnosti a školských kolektívov po spontánnych návštevníkov kultúrnych podujatí v regióne. Výber autorov zahŕňa rozmanité témy – od lyrických farebných metafor cez skúmanie tvaru a materiálu až po filozofické a existenciálne úvahy v grafike. Táto dramaturgicky premyslená konštelácia výstav vytvára nielen vizuálne atraktívny program, ale umožňuje aj širšiu reflexiu a vzájomné ovplyvňovanie umeleckých prístupov v rámci jedného priestoru. Výsledkom je letný kultúrny zážitok, ktorý svedčí o kvalite a pestrosti slovenskej výtvarnej scény.

Michaela Tettingerová

VÝSTAVA FREKVENCIE MARTINA JÁNOŠA

VERNISÁŽ VÝSTAVY FAREBNÉ BÁSNENIE ZORY KOMPÁNKOVEJ

EMÍLIA VALENTÍKOVÁ LABÁTOVÁ A ANDY LOUŽECKÁ NA VERNISÁŽI GRAFIKA

VÝSTAVA FREKVENCIE MARTINA JÁNOŠA

VÝSTAVA GRAFIKA EMÍLIE VALENTÍKOVEJ LABÁTOVEJ

KRST MONOGRAFIE VÝTVARNÍKA MARTINA JÁNOŠA KRSTNÝM OTCOM PAĽOM HADAČOM

Zamestnanci knižnice navštívili poľské Opole

Na základe dlhodobého partnerstva medzi Štátnou vedeckou knižnicou v Banskej Bystrici a Vojvodskou verejnou knižnicou E. Smołku v poľskom meste Opole sa v dňoch 23. až 27. júna 2025 uskutočnila pracovná cesta troch zástupcov našej inštitúcie do tejto partnerskej knižnice. Delegáciu tvorili Michal Majer, vedúci oddelenia starostlivosti o čitateľa, Jana Lašáková, múzejná pedagogička v Literárnom a hudobnom múzeu, a Janka Dimošová, kustódka/dokumentátorka a knihovníčka.

Cieľom pracovnej cesty bola výmena skúseností v oblasti knižničnej a kultúrnej práce, prehĺbenie spolupráce a oboznámenie sa s činnosťou oddelení partnerskej knižnice a ďalších kultúrnych inštitúcií v regióne Opole. Prvý deň stretnutia sa niesol v príjemnom duchu uvítania – zúčastnili sme sa na spoločnom obede s novým riaditeľom knižnice PhDr. Adamom Drosikom a absolvovali sme prehliadku Moszna, jedného z najkrajších zámkov v regióne. Táto neformálna časť programu vytvorila priestor na neformálne rozhovory o fungovaní našich inštitúcií a spoločenských otázkach, ktoré ovplyvňujú knižničnú činnosť v oboch krajinách.

Nasledujúce dni boli naplnené intenzívnym odborným programom. V utorok sme navštívili Knižnicu a kultúrne centrum v Chróścine, kde sme sa oboznámili s prácou komunitne orientovanej inštitúcie v menšom meste. Zaujímavou a podnetnou bola aj návšteva Dokumentačného a výstavného centra Nemcov v Poľsku, ktoré sa venuje dokumentácii histórie a kultúry nemeckej menšiny v krajine. Deň sme zavŕšili návštevou Knižnice cudzích jazykov, jednej z organizačných zložiek opolskej knižnice, ktorá disponuje bohatými fondmi v rôznych jazykoch a je dôležitým kultúrnym mostom v pohraničnom regióne.

Streda bola venovaná prehliadke historických zbierok uchovávaných v pobočke knižnice v zámku Rogów. Okrem samotných knižničných fondov nás zaujala aj prezentácia reštaurovania starých tlačí a práca s historickým dokumentačným materiálom. V druhej časti dňa sme sa podrobne oboznámili s fungovaním jednotlivých oddelení Vojvodskej knižnice v Opole vrátane rakúskej a hudobnej knižnice. Zaujímavosťou bola aj možnosť navštíviť depozitné priestory a technické zázemie, ktoré zabezpečuje hladký chod tejto modernej a aktívnej verejnej knižnice.

Vo štvrtok naša delegácia navštívila Mestskú knižnicu v Kluczborku, ktorá okrem štandardnej knižničnej činnosti intenzívne spolupracuje so školami a miestnou komunitou. Záverečnou zastávkou programu bolo Múzeum včelárstva v Kluczborku a Miestna knižnica vo Wolczyne,kde sme sa oboznámili s prepojením medzi kultúrnou a prírodovednou edukáciou.

Pracovná cesta bola výnimočnou príležitosťou nadviazať nové kontakty, obohatením o inšpiratívne skúsenosti a prehĺbením spolupráce medzi knižnicami. Naša úprimná vďaka patrí všetkým poľským kolegom za srdečné prijatie, precízne pripravený program a profesionálny prístup, ktorý potvrdzuje, že knižnice môžu byť nielen nositeľmi poznania, ale aj skutočnými centrami medziľudského porozumenia.

Michal Majer

ZÁMOK MOSZNA, JEDEN Z NAJKRAJŠÍCH ZÁMKOV V POĽSKU

PREHLIADKA ZÁMKU V MOSZNEJ

KOLEGYNE V SPRIEVODE VIOLETTY ŁABĘDZKEJ, ZÁSTUPKYNE RIADITEĽA VOJVODSKEJ VEREJNEJ KNIŽNICE V OPOLE

„V Praze je blaze“ a na Svete knihy ešte viac

Ako spoznáte knihomoľku? Je to žena, ktorá má nastavené všetky možné kanály, ktoré jej posielajú informácie o nových knihách, a v hlave jej neustále bzučí počet a názvy ešte neprečítaných kníh. Pri troche šťastia pracuje v knižnici, hoci nemá vyštudovanú knihovedu. A keď má veľké šťastie, nájde v práci okruh rovnako „postihnutých“ kolegýň.

Viem, o čom hovorím, pretože sa mi to stalo. Mám v knižnici kolegyne, ktoré považujem za kamarátky, s ktorými sa mi dobre pracuje a s ktorými zdieľam aj lásku ku knihám. Vlani sme sa rozhodli, že by sme si urobili spoločný výlet do Prahy na výstavu Svet knihy. Zistili sme si termín výstavy, obvolala som aj kolegyne na dôchodku, zabezpečila som ubytovanie, lístky na vlak a v máji sme si vzali pár dní dovolenky s cieľom kultúrneho vyžitia. Smer bol jasný. Medzinárodný knižný veľtrh a literárny festival Svet knihy Praha je jednou z najvýznamnejších kultúrnych akcií v strednej Európe. Podľa informácií z ich webu výstavu v tomto roku navštívilo takmer 62 000 návštevníkov. Títo mali možnosť stretnúť sa s autormi, so svetovými osobnosťami, zúčastniť sa na rôznych besedách, autogramiádach, debatách, výstavách. A najmä – ako aj my – nakúpiť množstvo zaujímavých kníh pre všetky generácie. Samozrejme, že kolegyne alibisticky – aby sa nepovedalo – nakúpili aj pre deti a vnúčatá.

Okrem skvelej veľkej výstavy kníh sme si užili krásy stovežatej. Jarne zakvitnutá záhrada Slovanského domu nás uchvátila. Historické centrum mesta s Václavským námestím (a niekoľkoposchodovým kníhkupectvom Luxor), Staromestským námestím s orlojom, Karlovým mostom, Pražským hradom, Malou Stranou (s obchodíkmi so šperkami) sme nemohli vynechať. Krátke občerstvenie úžasnými kulinárskymi lahôdkami vo Werichovej vile (odporúčame navštíviť, potecha pre oko aj bruško) nám dodalo energiu a pokračovali sme na Vyšehrad s krásnou kvetinovou výsadbou, Bazilikou sv. Petra a Pavla a historickým cintorínom osobností českého (pre pár z nás skoršie narodených aj česko-slovenského) kultúrneho a spoločenského života. Na pobavenie sme navštívili aj Múzeum voskových figurín a Galériu oceľových figurín. Neboli by sme správnymi ženami, keby sme nepostíhali aj obchody. Keďže viaceré z nás sa venujú kreatívnemu tvoreniu, vzala som kolegyne do mojej obľúbenej predajne Teta Běta – výtvarné potřeby. Odchádzali sme s farbičkami, šablónami, ligotavými pastami aj metalickými pastelkami pre vnúčatá.

Neobišli sme predajňu Manumi a tohtoročné vianočné stromčeky budú plné hviezd zdobených ligotavými korálikmi. Módne handry a ďalšie a ďalšie knihy (Praha má nespočetné množstvo kníhkupectiev) spôsobili, že sme s balením kufrov domov mali trošku problém. Jedna kolegyňa dokonca svoj trošku väčší problém vyriešila kúpou nového kufra. Silu na potulky nám okrem dobrej nálady a smiechu dodávalo aj hodovanie.

Klasickú českú kuchyňu sme si vychutnali v reštaurácii Hybernská, kávičku a raňajky sme si dávali v kaviarničke Zrno zrnko a taliansku pizzu neďaleko ubytovania na Senovážnom námestí.

Všetkým sa nám výlet páčil. Teší ma, že kolegyne boli spokojné. Napriek tomu, že sme za dva a pol dňa toho stihli dosť, nestihli sme všetko, čo sme mali naplánované. Je to ale skvelý dôvod naplánovať si spoločný výlet v nasledujúcom roku.

Jana Vranová

KNIHOVNÍČKY V PRAHE

ÚLOVKY Z VÝSTAVY SVET KNIHY 2025

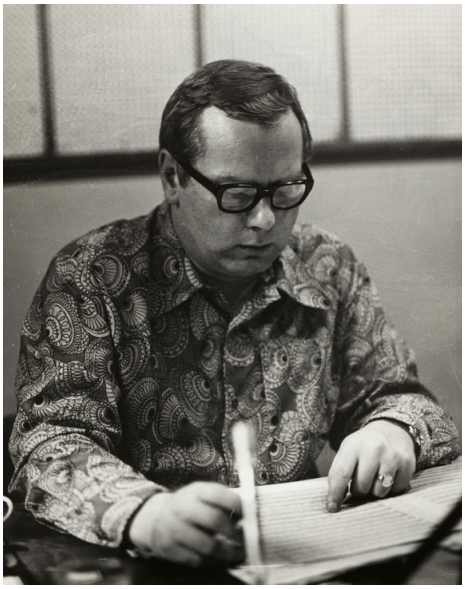

SVETOZÁR STRAČINA

(* 3. december 1940 Martin – † 26. február 1996 Bratislava)

Významný predstaviteľ filmovej a scénickej hudby, zberateľ ľudovej hudby a folklorista

Prvé hudobné kroky Svetozára Stračinu sa datujú už do štyroch rokov života, keď začal hrať na harmonike. Od desiatich rokov sa učil hrať na klavíri v Hudobnej škole v Banskej Bystrici, kde prežíval detstvo a mladosť. Vyššie hudobné vzdelanie získal na Konzervatóriu v Bratislave (1955 – 1960, akordeón u J. Ondruša, kompozícia u M. Kořínka) a štúdiom hudobnej vedy na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (1960 – 1965), ktoré však pred ukončením prerušil.

V 60. rokoch sa úspešne venoval scénickej hudbe pre folklórne súbory, komponoval hudbu pre divadelné a televízne inscenácie, pantomímy, k pásmam poézie a rozhlasovým hrám. Na oblasť filmovej hudby sa zameral v 70. a 80. rokoch. Je autorom hudby k vyše 160 filmom (najznámejšie sú Nevesta Hôľ, Málka, Pacho, hybský zbojník, Sváko Ragan, Zbojnícky tanec, Plavčík a Vratko, Alžbetin dvor). Popri tom upravoval a umelecky spracovával hudobný folklór pre potreby rozhlasu, televízie a folklórnych súborov (Musica Montana, Pastierske tance, Musica Oraviensis, Romano Taboris, Spevy zimného slnovratu Kraviarky z Oravy, Starie oravskie nuoti, Zabudnuté tance z Pohronia, Romovská vášeň, Zvonkové koledy a i.). Plodná bola skladateľova spolupráca so slovenským rozhlasom, predovšetkým s bansko-bystrickým štúdiom, kde vzniklo veľké množstvo nahrávok autentického folklóru.

Svetozár Stračina zomrel pri písaní premiérového programu pre SĽUK s názvom Haravary. Je pochovaný na mestskom cintoríne v Banskej Bystrici. Výstava zo zbierkového fondu Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici – Literárneho a hudobného múzea pri príležitosti 85. výročia narodenia odkrýva pohľad do bohatej činnosti jeho osobnosti.

Imrich Šimig

Pracovná dovolenka v Kazachstane – pohľad do sveta kultúry, poznania a spolupráce

Dovolenka zvyčajne znamená oddych. Tá moja v Kazachstane však bola „pracovná“ – menej oddychu, viac inšpirácie. Vďaka spolupráci s Veľvyslanectvom Kazašskej republiky na Slovensku som mala možnosť oficiálne navštíviť dve významné kultúrne inštitúcie v hlavnom meste Astana: Národné múzeum Kazachstanu a Národnú akademickú knižnicu.

Národné múzeum Kazachstanu je architektonickým skvostom a patrí medzi najmodernejšie múzeá v Strednej Ázii. Jeho netradičný vzhľad symbolizuje „vlniacu sa vlajku“ a výstavná plocha sa rozprestiera v 11 sálach. Interaktívne technológie, holografie a LED efekty umocňujú zážitok z prehliadky. Múzeum uchováva cenné nálezy z rôznych období a je dôležitým centrom výskumu a vzdelávania. Pri návšteve sme si pripomenuli aj výstavu slávneho obrazu Leonarda da Vinciho La Bella Principessa, ktorý si prezrelo viac ako 37 000 návštevníkov tohto múzea. Národné múzeum Kazachstanu bolo postavené v rekordnom čase v rokoch 2010 až 2014, otvorené aj s expozíciami 2. júla 2014. Výsledkom stretnutia s riaditeľom Berikom Abdigaliulym bolo podpísanie memoranda o spolupráci s Národným múzeom Kazachstanu v júli tohto roku.

Nasledujúci deň som navštívila Národnú akademickú knižnicu, kde ma srdečne prijala riaditeľka Kumis Seitová. Diskusia so zástupcami kazašských knižníc ukázala, že mnohé výzvy sú univerzálne – od digitalizácie až po zvyšovanie čitateľskej gramotnosti. Návrh spolupráce by mohol byť zaujímavým prínosom na rozšírenie kontaktov, ktorých základy už boli položené minuloročnou výstavou a prezentáciou knihy kazašských rozprávok v našej knižnici. Knižnica bola otvorená v roku 2004, je centrom elektronického obsahu s viac ako 70 000 dokumentmi v rámci projektu KazNEB. Má rozsiahle fondy, multimediálne priestory, študovne, coworkingové zóny a inovatívny systém Telelift na doručovanie kníh. Zaujala ma aj moderná podcastová miestnosť a fakt, že slávny spevák Dimash pochádza z Kazachstanu, čo mi potvrdil náš sprievodca knižnicou, zástupca riaditeľky pre informačné zdroje Nuržan Žoldybalinov, inovátor, informatik a nadšenec zavádzania nových technológií do knižnice. Jedným z najpôsobivejších miest v knižnici bolo Múzeum knihy, kde sú vystavené vzácne rukopisy a unikáty kníhtlače – vrátane výnimočných kníh, akou je jedna francúzskej proveniencie zabalená v ľudskej koži.

Táto „pracovná dovolenka“ bola pre mňa nielen cestou do kultúrneho srdca Kazachstanu, ale aj dôkazom, že krajina kráča moderným, otvoreným a inovatívnym smerom, s veľkým dôrazom na kultúrne dedičstvo a vzdelanie. Cestu som absolvovala z vlastných zdrojov a s prínosom od oboch inštitúcií formou daru nových akvizícií do fondu našej knižnice. Veľké poďakovanie patrí novej veľvyslankyni Kazašskej republiky na Slovensku Žane Saginovovej a Sultanovi Qamalidenovi, osobnému tajomníkovi veľvyslankyne, za sprostredkovanie kontaktov.

Oľga Doktorová

STRETNUTIE V KNIŽNICI NÁRODNÉHO MÚZEA KAZACHSTANU

BUDOVA NÁRODNÉHO MÚZEA KAZACHSTANU V ASTANE

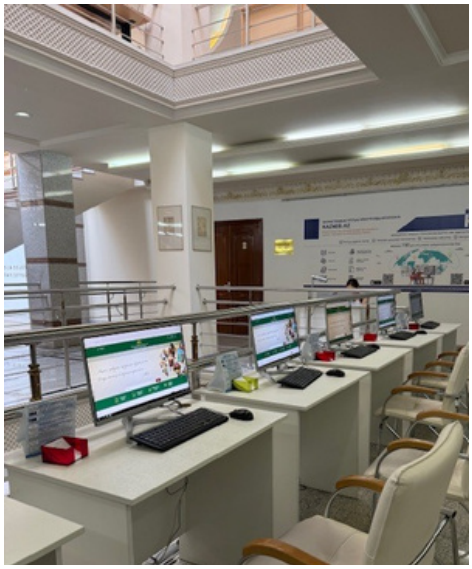

INTERIÉR KNIŽNICE V ASTANE

DISKUSIA S KOLEGAMI Z KNIŽNÍC V ASTANE

STRETNUTIE V NÁRODNEJ AKADEMICKEJ KNIŽNICI KAZACHSTANU

ZLATÝ MUŽ – VIDIEŤ HO CHCE KAŽDÝ

Knižnice sveta
Nemecká národná knižnica – najväčšia knižnica v Nemecku

Nemecká národná knižnica (Deutsche Nationalbibliothek) je najväčšou knižnicou v Nemecku. Vznikla po zjednotení krajiny v roku 1990 ako Nemecká knižnica. V roku 2006 vstúpil do platnosti zákon, ktorý ju premenoval na Nemeckú národnú knižnicu. V dôsledku historických udalostí má v súčasnosti dve pobočky – v Lipsku a vo Frankfurte nad Mohanom.

Pobočka knižnice v Lipsku je historicky prvou a najstaršou časťou Nemeckej národnej knižnice. Bola založená v roku 1912 ako Deutsche Bücherei. S výstavbou vlastnej budovy sa začalo v roku 1914 podľa návrhu architekta Oscara Puscha pod vedením stavebných inžinierov Karla Schmidta a Karla Juliusa Baera. Budova v neorenesančnom štýle bola slávnostne otvorená 2. septembra 1916 a verejnosti sprístupnená 19. októbra 1916. Bola prvou budovou v Nemecku, ktorá bola navrhnutá výlučne pre potreby knižnice. Sídli na Deutscher Platz v Lipsku. Nad hlavným vchodom sú umiestnené busty Johanna Wolfganga Goetheho, Johannesa Gutenberga a Otta von Bismarcka. Do súčasnosti boli realizované štyri prístavby. Zatiaľ posledná sa uskutočnila v rokoch 2004 – 2011 a spojila historickú budovu s modernými priestormi. Vo fáze plánovania je momentálne piata prístavba, ktorej realizácia sa očakáva začiatkom roku 2027 s cieľom dokončenia do roku 2030.

Súčasťou knižnice je Nemecké múzeum knihy a písomníctva (Deutsches Buch- und Schriftmuseum) a Nemecký hudobný archív (Deutsches Musikarchiv).

Nemecké múzeum knihy a písomníctva vzniklo v roku 1884 ako súčasť Lipskej univerzitnej knižnice. Slúžilo na dokumentovanie, prezentáciu vývoja kníhtlače, písma a knižnej kultúry. V roku 1977 sa stalo súčasťou Deutsche Bücherei. V súčasnosti sídli v priestoroch vytvorených štvrtou prístavbou v roku 2011, sprístupnených v roku 2012. Zameriava sa na dejiny knihy, tlače, písma a knižnej kultúry. Za svoju stálu expozíciu s názvom Zeichen – Bücher – Netze. Von der Keilschrift zum Binärcode (Znaky – knihy – siete. Od klinového písma po binárny kód), ktorej koncepciu pripravila Stephanie Jacobs, získalo múzeum cenu Antiquaria-Preis für Buchkultur. Cena sa každoročne udeľuje počas knižného veľtrhu Antiquaria v meste Ludwigsburg za prínosy v oblasti knižnej kultúry. Expozícia je považovaná za jednu z najinovatívnejších v oblasti dejín médií v Nemecku. Prepája minulosť písma a kníh s modernými technológiami, umožňuje interaktívne zapojenie návštevníkov a ponúka vzdelávacie a kreatívne dielne.

Nemecký hudobný archív bol založený v roku 1977 v Berlíne. V roku 2010 bol presunutý do Lipska a plne integrovaný do Nemeckej národnej knižnice v Lipsku. Slúži ako hlavný archív hudobnej produkcie v Nemecku. Archív má vyčlenenú samostatnú časť budovy prepojenú s hlavnou knižnicou. Poskytuje posluchové kabíny, študovne aj digitálne katalógy na výskum.

Veronika Turčan Uhríková

BUDOVA NEMECKEJ NÁRODNEJ KNIŽNICE V LIPSKU

ČITÁREŇ NEMECKEJ NÁRODNEJ KNIŽNICE V LIPSKU

ILUMINOVANÝ RUKOPIS ZO ZBIERKY NEMECKÉHO MÚZEA KNIHY A PÍSOMNÍCTVA

UKÁŽKA ZO ZBIERKOVÉHO FONDU NEMECKÉHO MÚZEA

Knižné novinky

SEGEŠ, V.: Storočie dynastických vojen: 1688 – 1791. Bratislava: Perfekt, 2024. 269 s. ISBN 978-80-8226-132-8.
Monografia Storočie dynastických vojen (1689 – 1791) mapuje závažné historické medzníky a udalosti po skončení tridsaťročnej vojny. Všíma si pritom nielen priebeh týchto vojnových konfliktov, ale aj ich dosah na vývoj a dianie v habsburskej monarchii, v Uhorsku a osobitne na Slovensku. Autorovi sa podarilo skĺbiť erudovaný historický prístup s populárnym štýlom literatúry faktu, takže táto priekopnícka a atraktívna kniha nepochybne osloví nielen záujemcov o politické a vojenské dejiny, ale aj širokú čitateľskú verejnosť.

ŽIAK, P. – BÚTORA, M. – MALATINEC, M.: Kultúrna orientácia slovenskej mládeže: identifikácia, diferenciácia a estetizácia prostredníctvom kultúrnej spotreby. Bratislava: Národné osvetové centrum, 2024. 139 s. ISBN 978-80-7121-390-1.
Vedecká monografia prezentuje výsledky empirického sociologického výskumu kultúrnej orientácie mládeže, ktorý realizovalo Národné osvetové centrum v spolupráci s Katedrou sociológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave v období október – december 2024. Zámerom výskumného projektu bolo zmapovať kultúrne aktivity, záujmy a postoje mladých ľudí na Slovensku vo veku 16 – 19 rokov, ktorí študujú na slovenskej strednej škole. Monografia podáva opis, aká je ich kultúrna spotreba, kultúrny vkus a postoje, aké sú typické trendy pre ich generáciu, čo pre nich vlastne znamená kultúra a aké má miesto v ich každodenných životoch a sociálnych interakciách.

LKORDOŠOVÁ, M.: Pracovné úrazy: evidencia, registrácia, vyšetrovanie, nároky poškodených, prevencia a riziká. Bratislava: Wolters Kluwer, 2025. 115 s. ISBN 978-80-571-0737-8.
Publikácia sa zaoberá kľúčovými aspektmi zabezpečenia bezpečnosti na pracovisku a hodnotenia rizík, ktoré sú nevyhnutnými podmienkami na tvorbu bezpečného pracovného prostredia. Autorka čerpá z dlhoročných vedeckovýskumných skúseností v oblasti bezpečnosti práce a pracovnoprávnych vzťahov, aby poskytla čitateľom komplexný pohľad na problematiku pracovných úrazov. Kniha sa zameriava na analýzu príčin úrazov, ponúka postupy ich riešenia a upozorňuje na dôležitosť posudzovania rizík a edukačnej činnosti v tejto oblasti. Osvetové a edukačné zameranie publikácie ju predurčuje pre široké spektrum čitateľov vrátane zamestnávateľov, zamestnancov a odborníkov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ponúkajúc praktické návody a vzory dokumentov na riešenie situácií súvisiacich s pracovnými úrazmi.

ŠULC, S.: Umělá inteligence: vítejte v nové realitě: výzva pro celé lidstvo. Praha: Práh, 2024. 252 s. ISBN 978-80-7696-037-4.
Umelá inteligencia. Populárne slovo, ktoré sa za niekoľko mesiacov vyparí? Alebo najväčšia technická inovácia 21. storočia? Dobrý sluha alebo zlý pán? Cesta k lepšej budúcnosti alebo skôr nástroj novej totality? Kniha skúseného ekonomického novinára Stanislava Šulca ponúka odpovede na všetky tieto otázky. Stručne, jasne a prehľadne zachytáva vývoj umelej inteligencie, ktorý v posledných rokoch značne zrýchlil a od nereálneho konceptu niekoľkých technických rojkov sme sa dostali do momentu, že budeme mať v mobilnom telefóne každý svojho osobného asistenta poháňaného práve umelou inteligenciou. Kniha predstaví popri histórii a súčasnosti umelej inteligencie aj podrobnú analýzu možností, ktoré ponúkajú najpopulárnejšie modely ako GPT od OpenAI, Gemini od Googlu či Copilot od Microsoftu. Ďalej sa dozviete, prečo budú trendom budúcnosti menšie špecializované modely a čo už teraz umožňujú. A kniha tiež ukáže, ako veľmi sa konkrétne oblasti ľudskej činnosti už teraz menia pod vplyvom umelej inteligencie a kam ich vývoj bude v ďalších mesiacoch a rokoch postupovať.

BURTON, N.: Dom života: o prírode, ktorá hovorí mnohými jazykmi. Bratislava: Ikar, a. s. – Príroda, 2022. 272 s. ISBN 978-80-551-8062-5.
Autorka sa ocitá na novom mieste, v chalupe, ktorú sa rozhodla kúpiť po maminej smrti, a svoj byt vymenila za letné bývanie a zároveň tiché miesto na písanie o prírode. Stará osamelá chalupa načúvajúca zvukom prírody je plná života, do ktorého postupne preniká i ona sama a zamýšľa sa nad správaním a súvislosťami živočíšnej a rastlinnej ríše – od drobného mravčeka po mohutné stromy na pozemku. S nákazlivou zvedavosťou podporenou bohatými vedomosťami z biológie sleduje rôzne formy a prejavy existencie. Ako poetka a esejistka spája literatúru a prírodné vedy, aby nám predstavila svet z nových uhlov pohľadu. V knihe nám približuje nepredstaviteľnú dômyselnosť a rozmanitosť biológie. Eseje zároveň spája so zaujímavými príbehmi zo života svojej rodiny. Je to pútavé čítanie, nezahltené iba faktmi, ale príhodami so živými stvoreniami, ktoré sú pre nás vzdialené, no zároveň veľmi blízke. A najmä, hodné nášho bližšieho porozumenia.

BRIGHT, V.: Svedok vraždy. Bratislava: Lindeni, 2025. 302 s. ISBN 978-80-566-4649-6.
Lady Eleanor Swiftová, amatérska detektívka, je rozhodnutá dať si pauzu od vyšetrovania vrážd. Keď na večeri v kaštieli Farrington náhle zomrie miestny politik, snaží sa nepočúvať klebety, že bol otrávený čokoládovou karamelkou. Je výročie zmiznutia jej rodičov a ona si sľúbila, že sa už do žiadnej záhady nezapletie. Po príchode domov však zistí, že láskavú kuchárku z panstva Farrington prepustili bez nároku na mzdu, lebo ju polícia považuje za podozrivú. Eleanor vie, že musí konať.

Zostavila Michaela Töröková

KNIŽNIČNÉ NOVINY
WWW.SVKBB.EU
E - MAIL: SVKBB@SVKBB.EU

Občasník Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici

Zostavovateľ: **Mgr. Alžbeta Matejová**
Zodpovedná redaktorka: **PhDr. Oľga Doktorová**
Grafická úprava a sadzba: **Mgr. art. Michaela Tettingerová**
Jazyková korektúra: **PaedDr. Ivan Očenáš, PhD.**
Vydáva: **Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici**

Nepredajné. Bezplatne šírené.